

Терещенко Г. М.

кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, заступник директора з науково-організаційної роботи ДНУ «Інститут освітньої аналітики», Київ, Україна, tganna@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9458-2843>

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Анотація. У статті досліджено процес реформування системи освіти України в контексті євроінтеграційних прагнень, який стає важливим фактором розвитку сучасного українського суспільства. Підкреслено, що євроінтеграційні процеси поглибилися після підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом. Увагу зосереджено на структурних і змістових змінах, які впроваджуються в освітню систему для її адаптації до європейських стандартів та принципів. Розглянуто основні напрями та етапи освітніх реформ, що здійснюються для наближення освітніх стандартів України до вимог ЄС. Центральною метою євроінтеграційних реформ є створення конкурентоспроможної системи освіти, що здатна ефективно реагувати на виклики глобалізації й сучасного ринку праці, а також забезпечити рівний доступ до якісної освіти для всіх громадян. Наголошено на тому, що освітні реформи спрямовані на підвищення якості, доступності та інклюзивності освітніх послуг, а також на розвиток навичок, необхідних для конкурентоспроможності на європейському ринку праці. Проаналізовано рушійні сили реформ, включаючи соціальні й економічні фактори, технологічний розвиток, політичну волю керівництва країни, а також суспільний запит на якісну освіту. Досліджено як досягнення, так і виклики, зокрема недостатнє фінансування, брак кваліфікованих кадрів та потребу в удосконаленні цифрових технологій в освітньому процесі. У статті також розглянуто вплив європейських освітніх ініціатив на розвиток української системи освіти та наголошено на важливості подальшого співробітництва з європейськими освітніми структурами для посилення реформ. Загалом дослідження підкреслює, що реформування освіти в Україні в контексті євроінтеграції сприяє розвитку освітньої системи, орієнтованої на інновації та адаптованої до глобальних стандартів, що, своєю чергою, сприятиме інтеграції України в ЄС і формуванню європейської ідентичності серед молодого покоління.

Ключові слова: освіта, система освіти України, реформа освіти, освітня політика, євроінтеграція.

JEL classification: I20, I28.

DOI: 10.32987/2617-8532-2024-6-40-50.

Актуальність дослідження питань реформування освіти України в контексті євроінтеграції зумовлена загальною потребою в адаптації національної системи освіти до сучасних глобальних і регіональних європейських підходів до розвитку освіти.

Євроінтеграційні реформи є критично важливими для забезпечення якості освіти в Україні, враховуючи сучасні виклики глобалізації, прискорений розвиток технологій і нові вимоги до компетентностей. Приведення змісту освіти, методів навчання,

© Терещенко Г. М., 2024

системи управління та оцінювання у відповідність із європейськими стандартами не лише відповідає прагненням України наблизитися до ЄС, а й підвищує доступність і якість освіти для всіх громадян, незалежно від соціального чи економічного стану.

Крім того, реформування освіти має велике значення в контексті побудови суспільства, орієнтованого на демократичні цінності, розвиток критичного мислення й інноваційного потенціалу. Також дослідження актуальне з огляду на потребу в посиленні академічної мобільності, інтеграції наукових інституцій України в європейський дослідницький простір та розбудові спільних освітніх і дослідницьких програм.

Питанням реформування системи освіти присвячено сотні наукових публікацій; учені різних спеціальностей та напрямів аналізували проблеми й обґрунтовували шляхи розвитку української освіти, напрями її модернізації та реформування. Серед науковців, що присвятили свої дослідження проблемам реалізації освітніх реформ у напрямку європейської інтеграції, – В. Кремень, який активно займається концептуальними основами розвитку освіти та інноваційними підходами до навчання [1]; Л. Гриневич, яка активно сприяла впровадженню реформи «Нова українська школа» (НУШ), орієнтованої на європейські стандарти [2]; В. Луговий, що досліджує питання трансформації, зокрема, вищої освіти в Україні та її інтеграції в європейський освітній простір [3]; П. Саух, який займається питаннями гуманітарного розвитку освіти й формування ціннісних орієнтирів в освітньому процесі [4]; О. Локшина, що у своїх

працях підкреслює важливість адаптації змісту української освіти до міжнародних вимог, зокрема в умовах глобалізації та розвитку суспільства знань [5]; А. Джурило, що зосереджує увагу на стратегічних аспектах реформування професійно-технічної освіти, розвитку професійних компетенцій та інтеграції в ринок праці [6]; С. Лондар, який розглядає питання інформаційного й фінансового забезпечення освітньої галузі, що є однією з ключових умов успішного реформування освіти [7]; С. Мельник, чії наукові праці охоплюють питання адаптації вітчизняної системи освіти до європейських стандартів і реалізації структурних реформ, спрямованих на підвищення якості освіти та розроблення компетентнісного підходу, що сприяє конкурентоспроможності українських випускників на ринку праці [8]. Розвиток української освіти є предметом досліджень ще багатьох інших учених, але проаналізувати все в межах однієї публікації не є можливим. За результатами аналізу проблем реформування освіти в контексті євроінтеграції вітчизняні вчені сформулювали рекомендації щодо подальших реформ, спрямованих на сталий розвиток освітньої сфери, що є важливим не лише для внутрішнього розвитку України, а й для її повноцінної інтеграції в ЄС.

Метою пропонованої статті є окреслення ключових напрямів реформування, а також виокремлення викликів, з якими стикається система освіти на шляху євроінтеграції.

Реформування системи освіти України розпочалося після проголошення державного суверенітету в 1990 р. [9]. Уже 23 травня 1991 р. було прийнято Закон України «Про

освіту», який заклав фундамент для трансформації інституційно-правових засад функціонування освіти в незалежній Україні. Потім було прийнято низку законів, а саме: «Про професійно-технічну освіту» (1998 р.), «Про загальну середню освіту» (1999 р.), «Про позашкільну освіту» (2000 р.), «Про дошкільну освіту» (2001 р.), «Про вищу освіту» (2002 р.) та інші нормативно-правові акти.

Зауважимо, що «в період 1991–2003 рр. національна система освіти здебільшого зберігала традиції радянського минулого, поступово змінюючись у міру розвитку нових суспільних відносин у країні. Реформування освіти в Українській державі мало виконати низку стратегічних завдань. Це відродження й розбудова національної системи освіти як найважливішої ланки виховання свідомих громадян; формування освіченої, творчої особистості, становлення її фізичного та морального здоров'я; забезпечення пріоритетності розвитку людини, відтворення і трансляції культури й духовності в усій різноманітності вітчизняних та світових зразків; виведення освіти в Україні на рівень освіти розвинутих країн світу шляхом докорінного реформування її концептуальних, структурних, організаційних засад; подолання монопольного становища держави в освітній сфері через створення на рівноправній основі недержавних навчально-виховних закладів; глибока демократизація традиційних навчально-виховних закладів; формування багатоваріантної інвестиційної політики в галузі освіти» [10].

Слід зазначити, що Україна взяла курс на євроінтеграцію починаючи

з 2004 р., після Помаранчевої революції. У свою чергу, у 2014 р., із підписанням Угоди про асоціацію з ЄС, Україна взяла на себе зобов'язання сприяти розвитку європейського співробітництва в галузі освіти, навчання та молодіжної політики.

Європейські концепції реформування освіти передусім включають: Болонський процес, який є ключовою ініціативою щодо створення Європейського простору вищої освіти; стратегію «Європа 2020», яка спрямована на зростання конкурентоспроможності економіки, що передбачає модернізацію системи освіти; програму Erasmus+, яка підтримує співпрацю у сфері освіти, професійної підготовки, молодіжної політики та спорту, тощо. Можна стверджувати, що європейські концепції реформування спрямовані на формування єдиного європейського освітнього простору, що створює умови для академічної мобільності студентів і викладачів, фінансування спільних освітніх програм та обміну досвідом між європейськими університетами.

У свою чергу, якщо розглядати досвід освітніх реформ у країнах Центральної та Східної Європи, наприклад: у Польщі, Чехії, Литві та інших, можна виокремити певні тенденції. Так, реформа вищої освіти в Польщі передусім була зосереджена на децентралізації управління університетами, зміцненні академічної автономії та розширенні участі в міжнародних дослідницьких програмах. Упровадження Болонських принципів сприяло підвищенню привабливості польської освіти для іноземних студентів. Чехія активно реформувала свою систему вищої освіти через упровадження національної рамки

кваліфікацій і розширення можливостей фінансування університетів. Велику увагу було приділено розвитку дуальної освіти та співпраці з роботодавцями. Литва здійснила глибоку модернізацію вищої освіти, орієнтуючись на підвищення якості освітніх програм, розвиток цифрових технологій у навчанні та стимулювання міжнародної мобільності студентів і викладачів. Такі реформи сприяли інтеграції Литви в європейський освітній простір та зміцненню міжнародних партнерств.

Безперечно, Уряд України взяв до уваги європейський досвід реформування освіти для впровадження реформ у власну систему освіти, адаптуючи найкращі практики до національного контексту. Зокрема, обрання європейських орієнтирів розвитку системи освіти зумовило потребу в модернізації національного законодавства, що вилилося в прийняття 5 вересня 2017 р. нової редакції Закону України «Про освіту». Цей закон заклав підвалини для подальшої реалізації освітніх реформ у напрямку входження в європейський освітній простір. Реформа здійснювалася за низкою пріоритетних напрямів, як-от: доступна та якісна дошкільна освіта, Нова українська школа, сучасна професійна освіта, якісна вища освіта й розвиток освіти дорослих, розвиток науки та інновацій. Визначені довоєнні стратегічні орієнтири окреслюють напрями вдосконалення інституційно-правової бази системи освіти України в контексті соціальних змін, розвитку національної економіки задля зміцнення позицій нашої держави в європейському і світовому освітніх просторах [10]. Ці новації активно впроваджувалися до

початку повномасштабного вторгнення рф в Україну.

Збройна агресія рф проти України, що розпочалася 24 лютого 2022 р., фактично стала викликом існуванню нашої держави, її суверенітету та соборності. Катастрофічного впливу зазнав соціально-економічний устрій країни, значних руйнувань і пошкоджень – інфраструктурні об'єкти, будівлі суспільно-соціального призначення, серед яких чимало закладів освіти. Система освіти України опинилася в нових реаліях функціонування, а перед освітніми менеджерами постали такі питання, які до сьогодні ніхто не вирішував. Тож і реалізація намічених освітніх реформ загальмувалася.

В умовах кривавої війни Україна, завдяки підтримці європейських партнерів, а також згуртованості суспільства, змогла у 2023–2024 рр. продовжити й поглибити розпочаті реформи.

Рушійними силами освітніх реформ в Україні є передусім суспільний запит на якісну освіту. Батьки та громадянське суспільство активно залучаються до освітніх змін, особливо через механізми громадських обговорень і вплив на розроблення державної освітньої політики.

Також реформа освіти зумовлена економічними, соціально-політичними, технологічними й міжнародними чинниками, зокрема євроінтеграційними прагненнями нашої держави. Україна взяла курс на європейську інтеграцію, що включає адаптацію вітчизняної освітньої системи до європейських стандартів. Україна пройшла важливий етап трансформації своєї освітньої системи. Освітні реформи орієнтовані на інтеграцію в

європейський освітній простір, розвиток інклюзивності та цифровізацію, а також відповідність викликам сучасного світу. Хоча на шляху їх реалізації залишаються виклики, реформи стали основою для розвитку освітньої системи, яка відповідає потребам суспільства й готує нове покоління до життя в глобалізованому світі.

У 2023 р. було презентовано Візію майбутнього освіти і науки України, яка містить стратегічне бачення розвитку освітньої та наукової систем України в майбутньому, зокрема з урахування викликів, спричинених воєнним станом. Головною метою цього документа є окреслення ключових напрямів реформування й модернізації освіти та науки, визначення пріоритетів і принципів розвитку [11].

У 2024 р. розроблено Стратегічний план діяльності Міністерства освіти і науки України до 2027 року «Освіта переможців» (далі – Стратегічний план МОН). Його метою є «актуалізація стратегічних пріоритетів і цілей Міністерства освіти і науки України на середньостроковий період до 2027 року, зокрема для подолання викликів, пов'язаних із військовою агресією рф, виконання зобов'язань України у сфері європейської інтеграції, положень Цілей сталого розвитку, з урахуванням результатів публічних консультацій з експертами у сферах освіти і науки щодо проблем і пропозицій їхнього вирішення» [12]. В основі документа – Візія майбутнього освіти і науки України та державні програмні документи, які визначають стратегії розвитку України та її інтеграції в ЄС.

Стратегічний план МОН включає дев'ять пріоритетів:

1. Дошкільна освіта – рівний доступ, інклюзія, європейські стандарти, модернізація матеріально-технічної бази.

2. Нова українська школа – безпека, інклюзія, компетентнісне навчання, адаптація до сучасних викликів.

3. Позашкільна освіта – розвиток талантів, національної ідентичності, фінансування.

4. Професійна освіта – модернізація, дуальна система, співпраця з бізнесом.

5. Вища освіта – автономія, дослідницька діяльність, міжнародна конкурентоспроможність.

6. Наука та інновації – інфраструктура, інтернаціоналізація, багатоканальне фінансування.

7. Євроінтеграція – гармонізація стандартів, академічна мобільність, триступенева система освіти.

8. Цифровізація – освітні платформи, дистанційне навчання, цифрові послуги.

9. Інклюзивна освіта – підтримка осіб з ООП, адаптація, психологічна допомога.

Ці пріоритети спрямовані на створення інклюзивної, інноваційної та конкурентоспроможної системи освіти, інтегрованої в європейський простір.

Слід зауважити, що серед основних викликів реалізації реформ в освіті є брак фінансування. Загалом фінансування реформ здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів України, громадських організацій і донорської фінансової допомоги міжнародних партнерів (проектів). «З початком повномасштабної збройної агресії рф проти України МОН активізувало співпрацю з міжнародними партне-

рами, сформувавши потужну міжнародну коаліцію для пошуку всебічної допомоги з розвитку української освіти й науки. За результатами цієї співпраці у 2023 р. різноманітна підтримка сферам освіти та науки України здійснювалась у рамках понад 160 проєктів і програм із загальним обсягом фінансування близько 1,2 млрд євро. Загалом відгукнулися більш ніж 50 організацій та урядів іноземних країн, серед яких спеціалізовані структури ООН, органи ЄС, уряди країн, міжнародні громадські організації. Допомога фокусувалась на шкільній (38 проєктів і програм), фаховій передвищій та вищій (24 проєктів і програм), професійній (професійно-технічній) (20 проєктів і програм) освіті. При наданні допомоги міжнародними партнерами враховувалися пріоритети МОН зі створення безпечних умов для навчання й викладання та забезпечення якісного дистанційного і змішаного навчання» [13].

В умовах війни Україна стикається з величезними викликами, які водночас є критично важливими для її майбутнього. Освітні реформи спрямовані на створення системи освіти і науки, здатної розкривати людський потенціал на всіх етапах життя та адаптуватися до змін. У центрі кожної трансформації – особистість. Освіта має стати основою розвитку економіки й людського капіталу, а наука – символом інновацій і технологій, які залучають інвестиції та сприяють міжнародному співробітництву.

Реформа освіти в Україні в умовах євроінтеграції та викликів війни базується на поєднанні стратегічних цілей інтеграції з ЄС із адаптацією до реалій, спричинених збройною агре-

сією рф. Ключовими напрямками є: модернізація системи освіти, забезпечення її стійкості, збереження доступу до якісного навчання та інтеграція в європейський освітній простір. Реформа потребує гнучких та інноваційних рішень, що включають цифровізацію, підтримку викладачів і студентів, адаптацію інфраструктури до умов війни й підготовку до повоєнного відновлення.

Таким чином, реформа освіти в Україні, яка здійснюється в умовах євроінтеграції та викликів війни, спрямована на створення сучасної, конкурентоспроможної, інноваційної освітньої системи. Основними пріоритетами є: модернізація освітньої інфраструктури; гармонізація стандартів з європейськими вимогами; упровадження цифрових технологій; забезпечення доступності та інклюзивності освіти; розвиток компетентностей, необхідних для глобального ринку праці.

На сьогодні серед досягнень доцільно відзначити поглиблення інтеграції в європейський освітній простір, упровадження нових законодавчих ініціатив і активну співпрацю з міжнародними партнерами.

Також виконаний нами аналіз реформування системи освіти України дає підстави говорити про її відповідність тенденціям останніх років і ключовим напрямам реформування освіти в європейських країнах, як-от: забезпечення гармонізації й розвитку мобільності; поглиблення цифровізації та інновації в освіті (наприклад програма Digital Education Action Plan (2021–2027) [14], спрямована на розвиток цифрових навичок і впровадження EdTech); забезпечення розвитку інклюзії й рівного досту-

пу до освіти для всіх категорій населення; практична орієнтація освіти та посилення зв'язку з ринком праці (розвиток дуальної освіти, акцент на розвитку soft skills і цифрових компетенцій тощо); «зелений перехід» та стійкість освіти, що передусім полягає в забезпеченні інтеграції принципів сталого розвитку й екологічної свідомості в навчальні програми (наприклад програма GreenComp – Європейська рамка екологічних компетентностей); розвиток наукових досліджень в університетах та інновацій, спрямований на зміцнення європейського дослідницького простору (ERA) (передусім це програма Horizon Europe (2021–2027) для підтримки наукових досліджень та інновацій). Вказані тенденції відображають прагнення Європи забезпечити якісну, доступну, цифрову, інклюзивну й екологічно відповідальну освіту, яка відповідає викликам сучасності.

Зазначене доводить, що саме такі орієнтири розвитку системи освіти обрало для себе українське суспільство. Протягом останніх 10 років в Україні активно впроваджувались європейські підходи до реформування освіти, зокрема:

- використання ECTS (Європейської кредитно-трансферної системи) у ЗВО;
- упровадження трирівневої системи освіти (бакалавр – магістр – PhD);
- автоматичне визнання дипломів ЄС для українських випускників;
- участь українських ЗВО в програмі Erasmus+, що розширило академічну мобільність студентів і викладачів;
- значне поглиблення цифровізації освіти (перехід на дистанційне та змішане навчання через пандемію COVID-19 і війну, запуск платформи

«Всеукраїнська школа онлайн» для учнів, розвиток відкритих онлайн-курсів (Prometheus, EdEra), упровадження електронного документообігу у ЗВО та цифрових сервісів для студентів);

- упровадження інклюзивного навчання в школах;

- забезпечення освітніх можливостей для внутрішньо переміщених осіб та дітей із тимчасово окупованих територій;

- програми підтримки освіти для військових і ветеранів;

- розвиток дуальної освіти (навчання плюс практика на підприємстві);

- освітні ініціативи для IT-галузі (державні курси IT Generation);

- упровадження екологічної освіти та програм сталого розвитку в школах і ЗВО;

- участь у європейських ініціативах щодо екологічного менеджменту в університетах;

- використання енергозберігаючих технологій у нових освітніх закладах;

- приєднання України до програми Horizon Europe;

- фінансування українських дослідницьких проєктів міжнародними грантами;

- спрощення процедури визнання українських наукових ступенів в ЄС тощо.

Водночас виклики, такі як недостатнє фінансування, брак кваліфікованих кадрів і необхідність адаптації до воєнних реалій, залишаються актуальними. Тому є потреба в певних рекомендаціях, серед яких: необхідність розширення переліку джерел фінансування реформ за рахунок активізації міжнародної співпраці та залучення інвестицій; розвиток кадрового потенціалу шляхом орга-

нізації програм підготовки й перепідготовки педагогів відповідно до сучасних вимог, зокрема в умовах цифровізації та інклюзії; поглиблення цифровізації освіти в частині розвитку сучасних цифрових освітніх платформ, що забезпечать рівний доступ до знань, особливо в умовах дистанційного навчання; подальша адаптація до воєнних реалій; поглиблення інтеграції з ЄС шляхом імплементації європейських стандартів, посилення академічної мобільності й розвиток міжнародних програм; широке залучення громадськості та популяризація реформ через громадські обговорення й консультації тощо. Загалом Україна значно просунулася в інтеграції до європейського освітнього простору, але війна та економічні труднощі істотно гальмують здійснення реформ.

Отже, реформа освіти в Україні в умовах євроінтеграції та викликів війни базується на поєднанні стратегічних цілей інтеграції в ЄС із адаптацією до реалій, спричинених масштабною збройною агресією рф. Пріоритетами є: модернізація освітньої системи, підвищення її стійкості, забезпечення доступу до якісної освіти та гармонізація з європейським освітнім простором. Реформа

потребує інноваційних, гнучких і стійких рішень, зокрема цифровізації, підтримки освітян та студентів, інтеграції з ЄС і адаптації інфраструктури до умов війни й повоєнного відновлення.

Наукова цінність цього дослідження полягає в комплексному аналізі реформування освіти України в умовах євроінтеграції та воєнних викликів, що дало нам змогу визначити ключові напрями трансформації освітньої системи відповідно до європейських стандартів. Визначено основні тенденції модернізації освіти, зокрема такі як гармонізація стандартів із європейськими вимогами, розвиток цифровізації, посилення зв'язку освіти з ринком праці, забезпечення інклюзивності та інтеграція принципів сталого розвитку. Стосовно напрямів подальших досліджень, то вони мають охоплювати аналіз ефективності реалізації освітніх реформ у контексті інтеграції в ЄС, дослідження механізмів адаптації освітньої політики до воєнних реалій, оцінку впливу цифрових технологій на якість освіти, а також розроблення стратегій забезпечення стійкості та інноваційності освітньої системи України в довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел

1. Кремень В. Г., Луговий В. І., Саух П. Ю. Освіта і наука – основа інноваційного людського розвитку. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2020. Т. 2. № 2. С. 1–5. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-14-3>.
2. Herczyński J., Linnik O., Hrynevych L. The new Ukrainian school reform: Achievements, developments and challenges. *European Journal of Education*. 2023. Vol. 58, Iss. 4. P. 542–560. DOI: <https://doi.org/10.1111/ejed.12583>.
3. Луговий В. І. Мережа закладів вищої освіти України: стан і перспективи. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2024. Т. 6. № 2. С. 1–7. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2024.6213>.

4. Топузов О. М., Локшина О. І., Джурило А. П., Шпарик О. М. Європейський дослідницький простір: здобутки і перспективи / Ін-т педагогіки НАПН України. Київ : Пед. думка, 2024. 66 с. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-644-759-6-2023-51>.
5. Локшина О. Європейський освітній простір як інтеграційна перспектива української освіти. *Український педагогічний журнал*. 2024. № 2. С. 6–19. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-2-6-19>.
6. Джурило А. П. Виклики й інтеграційні перспективи української освіти. *Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи* : зб. тез IV Всеукр. наук.-прак. інтернет-конф., м. Київ, 21 берез. 2024 р. Київ : ВД «Освіта», 2024. С. 216–218. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/740663/>.
7. Лондар С. Л. Міжнародний досвід розвитку сучасних освітніх інформаційних систем. *Освітня аналітика України*. 2019. № 1 (5). С. 5–19. DOI: <https://doi.org/10.32987/2617-8532-2019-1-5-19>.
8. Лондар, С. Л., Мельник, С. В., Терещенко, Г. М. Виклики в освітній галузі в період воєнного стану в Україні: необхідність перебудови інформаційного забезпечення. *Освітня аналітика України*. 2022. № 2 (18). С. 5–22. DOI: <https://doi.org/10.32987/2617-8532-2022-2-5-22>.
9. Декларація про державний суверенітет України : Декларація від 16.07.1990 № 55-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text>.
10. Освіта в незалежній Україні: розвиток та конкурентоспроможність : інформ.-аналіт. зб. / ДНУ «Інститут освітньої аналітики». Київ, 2021. URL: https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2021/08/Osvita-v-nezalezhnij-Ukraini-19.08.2021_FINAL-1.pdf.
11. Візія майбутнього освіти і науки України / М-во освіти і науки України. 2023. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Viziya.maybutnoho.osvity.i.nauky.Ukrayiny/12.07.2023/Viziya.maybutnoho.osvity.i.nauky.Ukrayiny-12.07.2023-2.1.pdf>.
12. Стратегічний план діяльності Міністерства освіти і науки України до 2027 року «Освіта переможців» / М-во освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Strateh.plan.diyalnosti.MON.do.2027.roku.pdf>.
13. Притула А. Ю. Фінансування освіти і науки в умовах воєнного стану. *Економіко-правові та управлінсько-технологічні виміри сьогодення: молодіжний погляд* : матеріали міжнар. наук.-прак. конф., м. Дніпро, 3 лист. 2023 р. Дніпро : Ун-т митної справи та фінансів, 2023. С. 192–195. <http://biblio.umsf.dp.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6654/%d0%9a%d0%be%d0%bd%d1%84%d0%b5%d1%80%d0%b5%d0%bd%d1%86%d1%96%d1%8f%2003.11%20%20%d0%a2%d0%9e%d0%9c%201.pdf?isAllowed=y&sequence=1>.
14. Digital Education Action Plan (2021-2027) / European Commission. 2023. URL: <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/digital-education/action-plan>.

Hanna Tereshchenko

Ph. D. (Economics), Senior Researcher, SSI "Institute of Educational Analytics", Kyiv, Ukraine,
tganna@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9458-2843>

REFORMING UKRAINE'S EDUCATION SYSTEM IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION

Abstract. The article examines the process of educational reform in Ukraine in the context of European integration aspirations, which have become a significant factor in the development of modern Ukrainian society. It emphasizes that European integration processes deepened after the signing of the Association Agreement with the European Union. The focus is on the structural and content changes being implemented in the education system in order to adapt it to European standards and principles. The main directions and stages of educational reforms aimed at aligning Ukrainian educational standards with EU requirements are analyzed. The central goal of the European integration reforms is to create a competitive education system capable of effectively responding to the challenges of globalization and the modern labor market, as well as to ensure equal access to quality education for all citizens. The article highlights that education reforms aim to improve the quality, accessibility, and inclusivity of educational services, along with the development of skills necessary for competitiveness in the European labor market. The driving forces of the reforms are analyzed, including social and economic factors, technological development, the political will of the country's leadership, and the public demand for quality education. The positive achievements and main challenges, such as insufficient funding, a shortage of qualified personnel, and the need to improve digital technologies in the educational process, are also explored. The article discusses the impact of European educational initiatives on the development of the Ukrainian education system and underscores the importance of continued cooperation with European educational structures to support reforms. Overall, the study highlights that educational reform in Ukraine in the context of European integration contributes to the development of an education system oriented toward innovation and adapted to global standards, which in turn will facilitate Ukraine's integration into the European Union and foster the formation of a European identity among the younger generation.

Keywords: education, Ukrainian education system, education reform, education policy, European integration.

References

1. Kremen, V., Lugovyi, V., & Saukh, P. (2020). Education and science – the basis of innovative human development. *Herald of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine*, 2(2), 1-5. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-14-3> [in Ukrainian].
2. Herczyński, J., Linnik, O., & Hrynevych, L. (2023). The new Ukrainian school reform: Achievements, developments and challenges. *European Journal of Education*, 58(4), 542-560. DOI: <https://doi.org/10.1111/ejed.12583>.
3. Lugovyi, V. (2024). Network of state higher education institutions in Ukraine: status and prospects. *Herald of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine*, 6(2), 1-7. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2024.6213> [in Ukrainian].
4. Topuzov, O. M., Lokshina, O. I., Dzhurilo, A. P., & Shparyk, O. M. (2024). *European Research Area: achievements and prospects*. Kyiv. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-644-759-6-2023-51> [in Ukrainian].

5. Lokshyna, O. (2024). European educational area as an integration perspective for Ukrainian education. *Ukrainian Educational Journal*, 2, 6-19. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-2-6-19> [in Ukrainian].
6. Dzhurylo, A. P. (2024). *Challenges and integration prospects of Ukrainian education. Competency-based learning: challenges and prospects*, Abstracts of Papers of the 4th All-Ukrainian Scientific and Practical Conference. Kyiv. Retrieved from <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/740663/> [in Ukrainian].
7. Londar, S. (2019). International experience in the development of modern educational information systems. *Educational Analytics of Ukraine*, 1(5), 5-19. DOI: <https://doi.org/10.32987/2617-8532-2019-1-5-19> [in Ukrainian].
8. Londar, S. L., Melnyk, S. V., & Tereshchenko, H. M. (2022). Challenges facing the education sector in the conditions of martial law in Ukraine: the need to restructure information support. *Educational Analytics of Ukraine*, 2(18), 5-22. DOI: <https://doi.org/10.32987/2617-8532-2022-2-5-22> [in Ukrainian].
9. Verkhovna Rada of Ukraine. (1990). *Declaration of state sovereignty of Ukraine* (Declaration No. 55-XII, July 16). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text> [in Ukrainian].
10. SSI "Institute of Educational Analytics". (2021). *Education in independent Ukraine: development and competitiveness*. Kyiv. Retrieved from https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2021/08/Osvita-v-nezalezhnij-Ukraini-19.08.2021_FINAL-1.pdf [in Ukrainian].
11. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2023). *A vision of the future of education and science in Ukraine*. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Viziya.maybutnoho.osvity.i.nauky.Ukrayiny/12.07.2023/Viziya.maybutnoho.osvity.i.nauky.Ukrayiny-12.07.2023-2.1.pdf> [in Ukrainian].
12. Ministry of Education and Science of Ukraine. (n. d.). *Strategic plan of the Ministry of Education and Science of Ukraine until 2027*. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Strateh.plan.diyalnosti.MON.do.2027.roku.pdf> [in Ukrainian].
13. Prytula, A. Yu. (2023). Financing of education and science under martial law. *Economic, legal, managerial and technological dimensions of the present: a youth perspective*, Proceedings of the International Scientific and Practical Conference. Dnipro. Retrieved from <http://biblio.umsf.dp.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6654/%d0%9a%d0%be%d0%bd%d1%84%d0%b5%d1%80%d0%b5%d0%bd%d1%86%d1%96%d1%8f%2003.11%20%20%d0%a2%d0%9e%d0%9c%201.pdf?isAllowed=y&sequence=1> [in Ukrainian].
14. European Commission. (2023). *Digital Education Action Plan (2021-2027)*. Retrieved from <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/digital-education/action-plan>.